

החליל פרק חמישי סוכה

י א טו ט"ש א"ח סימן
קד סעף ח:
יא ב מ"י פ"ה מהלכות
מלכים הלכה ז:
יב ג מ"י פ"ה מהל' לולב
הלכה י:

תורה אור השלם

- רק לא ירבה לו חסידים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות טוס ויך אומר לבם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד: דברים יז טז
- ישיא וי ע"ק גי' מן חוקי מקצה הארץ באשר ידאה הקשר גוי אשר לא תשמע לבנו: דברים חב מט
- הכל בכתב מיד וי עלי השביל כל מלאכות התבנית: דברי הימים א כח יט

מוסף רש"י

ובין שהגיע לענות אמר הלה מניף בסודר וכל העם עונים אמן. כנסיית (מו) מ"ר אין עיניו כי ולא אמר יתמה, אלא שם הכריח אלא ששמע שטוין אמן, והא דלמריק כהלים שאלכסנדריא של מנחם היו מניפין בסודרים כשהגיע עת לענות אמן, אלא לא ששמי וקא עט, הכו מידע ידעי שם עונים אחר כריח ועל אלו כריח הם עונים, אלא שלא היו שומעים את הקול (רש"י שם).

רבינו הגנאל

תנא בראשונה כשהיו רואין שמחת בית השואבה היו אנשים מבפנים ונשים רואות מבחוץ, והיו באין ליד קלות ראש, התקינו שלש גזוזטראות בעזרה כנגד שלש רוחות, להיות הנשים רואות מלמעלה. והיכי עבדי הכי והתבית הכל בכתב מיד ה' וגוי, (והארך) התקינו אחרי כן, אמר רב יוסף, קרא אשכח ודרש

קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו. תימה דמשמע שמקרות הגבר הולכין לשאוב מים וא"כ היו נפסלין צלינה דע"כ לא פליגי פ"ב דזבחים (דף כ.) אלא לענין קידוש ידים ורגלים מקרות הגבר ועד לפרא [אין] פסקא צלינה או לא אצל מי הכיור (עלמנו) נפסלין צעמוד השחר כדמוכח התם ואפי' סילקן מן הכיור אחר קרות הגבר הדר משקע ליה וי"ל דשוהין היו בתקיעות וצטרעות ובהפיכת פניהם למערב וגם צמורה לאחר מילוי והיה מאיר היום קודם שיגיעו לעזרה ועד שיקדשן בכלי לא הוכשרו ליפסל צלינה כדתנן פרק חטאת העוף צמכת מעילה (דף י.) גבי נסכים ואף על פי שהלוחית הייתה מקודשת מכל מקום אין כלי שרת מקדשין צחוץ אלא צפנים:

והיו בה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א זקנים. (ט) פירוש סנהדרין תימה הא דתנן פרק קמא דסנהדרין (דף ג. וסס) סנהדרי גדולה הייתה של שבעים ואחד רבי יהודה אומר שבעים וא"כ ה"ל לעשות רק שבעים קתדראות ומתוך כך כריך לפרש שאותה קתדרא הייתה למופלג שבצ"ד ולא היה מן המשבון "דאי ללו הכי קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה:

וכיון מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם מאי היא אמר אביי ואיתימא רב חסדא זה בנין הורדוס במאי בניה (בבא) אמר (רבא) באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני שישא כוחלא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דלקבל סידא סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדוותא דימא תניא רבי יהודה אומר מי שלא ראה דיופלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל אמרו כמין בסילקי גדולה היתה סטיו לפנים מסטיו [ג] פעמים שהיו בה (ששים רבוא על ששים רבוא) כפלים כיוצאי מצרים והיו בה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א (ב) של סנהדרי גדולה כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד (ד) רבוא ככרי זהב ובימה של עץ באמצעיתה וחוץ הכנסת עומד עליה והסודרין בידו וכיון שהגיע לענות אמן הלה מניף בסודר וכל העם עונים אמן ולא היו יושבין מעורבין אלא זהבין בפני עצמן וכספין בפני עצמן ונפחין בפני עצמן וטרסיים בפני עצמן וגרדיים בפני עצמן וכשעני נכנס שם היה מכיר בעלי אומנתו ונפנה לשם ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אמר אביי וכולהו [א] קמליניהו [ה] אלכסנדרוס מוקין מ"ט איעגשו משום דעברי אהאי קרא ילא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד ואינהו הדור אתו כי אתא אשכחינהו דהו קרו בסיפרא ישא ה' עליך גוי מרחוק אמר מכדי ההוא גברא בעי למיתי ספינתא בעשרה יומי דליה זיקא ואתי ספינתא בחמשא יומי נפל עלייהו וקמליניהו: במוצאי יום טוב כו': מאי תיקון גדול אמר רבי אלעזר באותה ששנינו חלקה היתה בראשונה והקיפיה גזוזטרא והתקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באים לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה היכי עביד הכי והכתוב ³הכל בכתב מיד ה' עלי השביל אמר רב ⁴קרא אשכח ודרוש וספדה

צבוקים של אור. זרקין אותם כלפי מעלה ומקלין אותם ויש שבקלין לעשות כן בצרבע צבוקים או בשמונה חורקין ומקבלין זו וזרקין זו ומקבלין זו: **דברי שושבנות.** מפרש בגמרא [ג.] ט"ו מעלות. אורך המעלה צרובת העזרה ורוחב המעלה חצי אמה ורומה חצי אמה כדאמרינן צמכת מדות (פ"ב מ"ג) וצכרד יומא (דף טו.). **שעלין הלוים עומדין נכלין שיר.** לשמחת בית השואבה אצל דוכן לשיר הקרבן אלא המוצת היא: **סקעו והריעו.** זה סימן לילך למלאות המים לניסוך מן השילוח: **הגיעו לעזרה.** לקרקע עזרת נשים: **סקעו והריעו וסקעו.** וצראש השנה (דף ג.) יליף בכל תקיעות פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ומרועה צלמנע: והיו **מוקעין והולכין.** צלו שלש אחרונות מאחריה עד שגמיעין לשער היוצא מעזרת נשים להר הצית לשיפולו למזרח. והשער הוא מכוון כנגד שער שמעזרת ישראל לעזרת נשים ויורדין ממערב למזרח וכשהיו נכנסין למקדש היו הולכין ממזרח למערב דרך עלייה: **הפכו פניהם.** למערב לצד העזרות וההיכל לומר דבר זה: **אזוסינו.** צבית הראשון היו כופרין ולא היו פניהם צבית אלא אחריהם אל היכל ה' וגוי פסוק הוא ציחוקאל (ח): **זונין אוסה.** כופלין אותה כדמפרש אנו ליה וליה עינינו: **גב' מאי היא.** אחיה מן הצנינים של שלמה או של נחמיה בן חכליה או של הורדוס שסתרו וצנאו: **שישא.** שיש צבוע לל לזן ולא שחור אלא כעין ירוק. צלע"ו צ"ש: **ומרמראן.** שיש לזן: **כוחלא.** שישא צבוע כחול: **אפיק שפה.** שורה של צנינים נכנסה ושורה יוצאה: **דמיתו לאדווא דימא.** כגלי הם שהצנינים משוינס צמלאיהן זו מזו והענינים המסתכלות צפן שטוטות וגראות כאלו גלי הים הם נדים ונעים: **דיופלוסטון.** לשון יוגית דיו שניס פלו לשון שרים כמו מטרפוליין וכמו דיופוליין מרומי דעתנית (דף טו.): **סטון לשון סטיו שני סטיון: סטיו.** כפול לשיבת שרים של אלכסנדריא שהלכו שם ויחזן בן קרח ושרי החיילים ולאחר חורבן בית ראשון צימני ירמיה ונתייטבו שם ואף על פי שעלה שם נצודכנר והחריב את מנזרים ונהרגו מישראל שהלכו שם כמו שנתבאר עליהם ירמיה (מג) עלו צנינה שם לגדולה ועושר עד שהחריבים אלכסנדרוס: **בסילקי.** פלטירין גבוהים נקראים צבילקאות: **כנגד שבעים ואחד זקנים.** שעשו להם סנהדרין: **ככרי זהב** (ג) גרסינן: **צימה.** כעין אלמימצר"א שלנו: **הון הכנסת.** שמש הצבור: **לענות אמן.** שהיה

שלש שלפני התיבה גומר צרכתו והן לא היו יכולין כולן לשמוע קולו: **והזנין כספין.** זורפי זהב זורפי כסף: **נפחים.** חרשי צרול: **טרסיים.** חרשי נחושת: **גרדיים.** אורגין: **ונפנה לשם.** ונשכר להם למלאכתם: **הסוא גצרא הוב.** עליו נאמר מקרא זה וגזרת מלך היא להחריבה: **ודלי זיקא.** גבה הרות: **חלקה היסה.** העזרת נשים צראשונה ולא היו זיזין יולאין מן הכתלים: **הקיפיה גזוזטרא.** נתנו זיזין צכתלים צולטין מן הכותל סביב סביב וכל שנה מסדרין שם גזוזטראות לוחין שקורין צלנ"ק כדי שיהו נשים עומדות שם בשמחת בית השואבה ורואות זהב וזיזין גדול דקתני מתניתין שמתקינן בכל שנה: **מזפנים.** צעורת נשים: **מחוזן.** צרחה של הר הצית וצחיל: **היכי עביד הכי.** שהוסיפו ושינו כלום על צנין שלמה: **והכתיב.** גבי דוד המלך כשזכה את שלמה על מדת הצית וצניינו: **הכל צכסב מיד ה' עלי השפיל.** כל מלאכת התבנית שהודיעו הקצ"ה ע"י גז החוה ונתן הנצי"ל: **קרא אשכח.** שריך להבדיל אנשים מנשים ולעשות גדר בישראל שלא יבאו לידי קלקול: **וספדה**

(א) ג"ל שיר המעלות וכו' כמשה צמשתיות, (ב) כל זה ליתא כמשה צמשתיות וכן מוכרח מרש"י דהכא ד"ה הגיעו לעזרה וכו' וגם מרש"י דלקמן עג: ד"ה שלשה לשער המחמון וכו' מוכח דליתא צבנא וזו (ג) צ"ב דף ד. ע"ש וחס ליתא רבה, (ד) [מוספת] פ"ד ה"ד, (ה) וכל זה ליתא צמוספ"י ובע"י ליתא פפמיס שהיו שם ששים רבוא כיוצאי מנזרים ואמרי לה כפלים כיוצאי מנזרים, (ו) [מדות צ"ב מ"ה ע"ש], (ז) [מוספתא פ"ד ע"ש], (ח) [ונחסי קב. ט] גרסינן לאפקי דליני כיה צב"א. רש"י (י) וע"ש מוספת סנהדרין טו: ד"ה אמר,

הגהות הב"ח

(א) גמרא כנגד שבעים ואחד זקנים כל אמת כ"ל ומציות על סנהדרי גדולה נמחק: (ב) תוס' ד"ה והיו זה וכו' זקנים שעשו להם סנהדרין:

גליון הש"ס

גמרא וטרסיים. עיין ע"ז דף ק"ט ע"ב מוספת ד"ה רבן:

הגהות הגר"א

[א] במשנה (הגיעו לעזרה מקעו והריעו ומקעו) מ"מ: [ב] שם הגיעו לקרקע. צ"ב העזרה: [ג] גמ' סטיו לפנים מטטיו והו צה כו. כ"ל: [ד] שם ריבוא. ראש עליו קו למחקן: [ה] שם (אלכסנדרוס מוקין) מ"מ וצ"ב טריסטום:

הגהות מהר"ב

[א] גמרא קטליהו אלכסנדרוס מוקין. צ"ב עיין הקדמת אריבאל ל"ט מלכס שמחק מלת מוקין וצ"ב שם גדולה צבורה שאלכסנדרוס הוא לא היה אלכסנדר מוקין שהיה צמחלת צית שני ואלכסנדר הזה קוסר היה ק"י שנה אחר הצית יוש"ה:

לעני רש"י

ב"ש. (שיש) אפור-חום. אלמימבר"א (אלמימבר"א). בימה (באמצע בית הכנסת). בלני"ק (פלנקי"ש). קרשים.